

Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30798>

Öz

Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ölçeği, 1999 yılında Mehmet Bilgin tarafından 14-18 yaş grubu ergenlerin sosyal yetkinlik beklentilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş özgün bir psikolojik ölçüm aracıdır. Ölçek, 5'li Likert formatında (1=hiçbir zaman - 5=her zaman) 40 maddeden oluşmaktadır. Yapılan psikometrik çalışmalar, ölçeğin geçerlik ve güvenirlik katsayıları yüksek olduğunu göstermiştir. Özellikle toplam puanın iç tutarlılık katsayısı **.93** olarak belirlenmesi, aracın psikometrik açıdan sağlam yapıya sahip olduğunu desteklemektedir. Bu araç, ergenlerin sosyal gelişim düzeylerini ve sosyal ortamlardaki öz yeterlik algılarını belirlemede önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Sosyal Yetkinlik, Yetkinlik Beklentisi, Ergenlik, Öz Yeterlik, Psikolojik Danışmanlık, Güvenirlik, Geçerlik

Yazarlar

Mehmet Bilgin

Amaç

Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ölçeği'nin temel amacı, **14 ile 18 yaş** aralığındaki ergenlerin sosyal durumları arasındaki kişisel yeterlik algılarını ve bu durumlarda karşılaşılan beklentilerini kapsamlı bir şekilde değerlendirmektir. Bu beklentiler, ergenlerin sosyal ortamlarda ne kadar aktif ve girişken olacaklarını öngörmede kritik bir rol oynamaktadır.

Ölçek, özellikle rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinde, ergenlerin sosyal gelişim düzeylerini belirlemek ve olası sosyal kaygı veya yetersizlik algılarını tespit ederek müdahale programları geliştirmek için bir temel sağlamaktadır. Ölçek, geliştirme çalışmaları kapsamında, ergenlerin sosyal çevreleriyle olan etkileşimlerini ve bu etkileşimlerdeki başarı inançlarını ölçmek üzere tasarlanmıştır.

Yapı

Ölçek, psikolojideki temel kavramlardan biri olan **Sosyal Yetkinlik Beklentisi** (Social Competence Expectation) yapısına ölçmektedir. Bu yapı, bireyin belirli bir sosyal görevi veya durumu karşılamak için bir şekilde yerine getirebilme yeteneğine dair sahip olduğu inanç düzeyini ifade eder. Sosyal yetkinlik beklentisi, Bandura'nın Öz Yeterlik Teorisi çerçevesinde, bireyin sosyal ortamlarda sergileyeceği davranışları güçlü bir şekilde etkileyen bilişsel bir faktördür.

Bu ölçek, sosyal yeterlik alanını sadece gözlemlenebilir beceri düzeyinde değil, aynı zamanda bireyin bu becerileri etkili bir şekilde kullanma potansiyeline olan inancı (beklentisi) düzeyinde ele almaktadır. Yapı, ergenlik döneminde akran ilişkileri, sosyal uyum ve akademik başarı ile yakından ilişkilidir.

Geçerlik

Ölçeğin yapısal geçerliliğini değerlendirmek amacıyla yapılan faktör analizi çalışmaları, modelin kuramsal yapıyla uyumunun kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermiştir. Elde edilen uyum indeksi değerleri, ölçeğin Sosyal Yetkinlik Beklentisi yapısnın başarıları bir şekilde ölçtüğünü ve maddelerin kuramsal beklentilere uygun bir şekilde yüklendiğini işaret etmektedir.

Maddelerin faktör yükleri (factor loadings) incelenmiş olup, değerlerin **.31 ile .70** arasında değişimi tespit edilmiştir. Bu aralık, maddelerin ilgili faktörleri temsil etme gücünün yeterli ve güçlü olduğunu göstermekte, dolayısıyla ölçeğin yapısal geçerliliğini desteklemektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenilirliği, çeşitli istatistiksel yöntemlerle kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Çıktıları katsayıları, **testi yarılama yöntemi** (split-half method) kullanılarak **.86** olarak hesaplanmıştır. Bu değer, ölçeğin iki yarısının birbiriyle tutarlı olduğunu ve testin içsel kararlılığını yansıtmaktadır.

Ölçeğin toplam puanının iç tutarlılık katsayısı (genellikle Cronbach Alfa) ise oldukça yüksek bir değer olan **.93** olarak bulunmuştur. Bu yüksek katsayı, ölçek maddelerinin ölçülen yapıyı yüksek düzeyde ve tutarlı bir şekilde yansıttığını kanıtlamaktadır.

Ayrıca, düzeltilmiş madde toplam puan korelasyon katsayıları **.43 ile .56** arasında değişmektedir. Bu korelasyon değerleri, her bir maddenin ölçeğin genel toplam puanına anlamlı ve pozitif katkı sağladığını göstermekte, dolayısıyla ölçeğin içsel tutarlılığını pekiştirmektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde, yapısal modelin uygunluğunu ve boyutluluğunu belirlemek amacıyla faktör analizi teknikleri uygulanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen uyum indeksi değerleri, modelin veri setini başarıları bir şekilde temsil ettiğini ve kabul edilebilir sonuçları içinde olduğunu ortaya koymuştur.

Maddelerin faktörlere olan yükleri, **.31 ile .70** arasında değişerek, yapısal açıdan destekler nitelikte bulunmuştur. Bu yük değerleri, ölçek maddelerinin kuramsal olarak öngörülen sosyal yetkinlik beklentisi yapısnın güçlü bir şekilde başarıları olduğunu göstermektedir.

Araç

Test Türü: Geliştirme

Format: 40 madde, 5'li Likert tipi derecelendirme (1=hiçbir zaman - 5=her zaman)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ergenler

Yaş Grubu: 14-18 Yaş Grubu

Popülasyon Detayları: Lise öğrencileri veya ilgili yaş grubundaki gençler.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği.

Anahtar Kelimeler

Sosyal Yeterlik, Ergen Gelişimi, Öz Yeterlik Beklentisi, Psikolojik Ölçme, Faktör Yükleri, Geç Tutarlılık

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilinmiyor / Yayınlanmamış

Kurumsal E-posta Adresi: mbilgin@cu.edu.tr

Yazışma Adresi: Mehmet Bilgin (Çukurova Üniversitesi)

Özinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, 1999 yılında yayınlanmıştır. Akademik ve araştırmacı amaçlı çalışmalarda kullanımı için genellikle sorumlu yazara (Mehmet Bilgin) atıfta bulunulması yeterlidir. Ticari veya geniş ölçekli uygulamalar için yazarla e-posta yoluyla iletişime geçilmesi önerilir.

Kaynaklar

Bilgin, M. (1999). 14-18 Yaş Grubu Ergenlere Yönelik Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ölçeği geliştirilme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (12), 7-15.

Makalenin orijinal DergiPark bağlantısı: dergipark.ulakbim.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası buradan indirilebilir: sosyal-yetkinlik-beklentisi-olcegi-toad.pdf

Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ölçeği Maddeleri

Ölçek, toplamda **40 maddeden** oluşmaktadır. Maddeler, 5'li Likert tipi derecelendirme formatında (1=hiçbir zaman - 5=her zaman) yanıtlanmaktadır. Maddelerin tam metni bu kaynakta mevcut değildir. Maddeler, ergenlerin sosyal etkileşim, problem çözme ve kişilerarası ilişkilerdeki yeterlik beklentilerini ölçmeye odaklanmıştır.

Örnek Derecelendirme Formatı:

- 1 = Hiçbir zaman
- 2 = Nadiren
- 3 = Bazen
- 4 = Çoğunlukla
- 5 = Her zaman